

vorovskogo/sadiba-2-yi-pol-19-st-v-yakiy-prozhivali-gakkebush-v-m-shteyngeli-r-v-ta-f-r-pratsyuvali-v-medichnih-zakladah-bogdanov-f-r-lapinskiy-m-m-mankivskiy-b-m; www.archdesignfoto.com/zamok-barona-istoriya-i-foto-dom-yaroslavov-val-1-zamki-kieva-ulitsa-yaroslavskaya-pamyatnik-arhitektury-zamok-barona-vorovskogo-27-foto-starinnye-kaminy-i-pechi-foto-krasivye-kaminy.html

11. Вся Винница. – Винница, 1910. – С. 83, 91; *Ком С.І.* Дослідник Поділ.старовини // Репресоване краєзнавство (20-30-і роки). – К., 1991. – С. 191-198; *Кароєва Л.* Із туману холодного минулого // Україна. – 1989. - № 28. – С. 8; Центральний державний архів вищих органів влади України. – Ф. 166, оп. 12, спр. 832, арк. 1-2, 3; Державний архів Вінницької області. – Ф. Р-3737, оп. 1, спр. 1, арк. 4; ф. Р-907, оп. 1, спр. 8, арк. 69; ф. Р-254, оп. 1, спр. 64, арк. 302; Архів СБУ по Вінницькій області. – Ф. 8613. – Архів № 973. – Арк. 300, 301; *Кароєва Л.Р.* Густав Вольдемарович Брілінг // Подільська старовина. – 1998. URL: <http://museum.vn.ua/articles/pod2/karovalrgustavvoldema.html>; http://museum.n.ua/articles/pro_musiy.html; http://museum.vn.ua/articles/cikave_pro.html; http://museum.vn.ua/articles/pod2/solomonova_t_rbblootka_mu.html; <http://memory.gov.ua/news/vinnitskamiska-rada-ukhvalila-pereimenuvannya-135-vulits-ta-provulkiv>

Бучко Жанна

ЕТНОЕКЗОГЕННІ ОБ'ЄКТИ ТРАНСКОРДОННОГО ТУРИЗМУ НА БУКОВИНІ

Буковина як етнокультурний колоритний регіон Європи є цікавим з точки зору формування в умовах певної територіальної відособленості. Упродовж віків поглиблювалась самобутність цього краю та її мешканців, які, зберігаючи загальноукраїнські та загальнорумунські національні цінності, мали свою локальну спільність і відмінність від сусідів у мові, побуті, традиціях, матеріальній і духовній спадщині. Буковинці відомі унікальною культурою, самобутніми традиціями, що разом з неповторною красою природи може зробити Буковину однією з найпривабливіших туристичних територій для етноксогогенного транскордонного туризму.

Щодо поняття етноксогогенного (аллохтонного) туризму, то він, за Винниченком І. І., передбачає відвідання місць в певній країні (регіоні), у той чи інший спосіб пов'язаних з некорінними (нетитульними) етносами [1, с. 9]. Однією з головних умов організації етноксогогенного туризму, на думку Тертичної Ю. В., є наявність відповідних об'єктів, які складають частину соціально-культурних ресурсів, за умови їх використання для виробництва туристських послуг та задоволення потреби в екскурсійному туризмі.

Національно-етнокультурні особливості Буковини проявляються у своєрідному етнокультурному феномені. Крім української культури, тут збереглися австрійська, російська, вірменська, молдавська, польська, румунська, відбувся синтез культурних традицій. Це забезпечує незаперечні переваги при формуванні економічних та культурних відносин із відповідними країнами.

Навіть на початку XXI століття вражає гармонія традиційного способу життя і природи на переважній частині території Буковини. Це надає буковинському культурному ландшафту неповторних рис. Регіон вважають етнографічною перлиною Європи. Це, в свою чергу, заслуговує на стабільно високий інтерес з точки зору транскордонного туризму і як туристична дестинація. Зокрема: «туристів і гостей приваблює матеріальна культура краю, що виявляється в неповторних витворах дерев'яної народної архітектури, відомих у всьому світі виробках ужиткового мистецтва» [3, с. 155].

Впродовж останніх років «спостерігається поживлення інтересу до Буковини як осередку етнографічного туризму, що стає можливим завдяки культурним комунікаціям. У регіоні зростає кількість (і якість) довідково-рекламної продукції та публікацій з туристичної тематики, значною мірою ініційованих завдяки впровадженню транскордонних українсько-румунських проектів за фінансової підтримки Євросоюзу» [4, с. 37]. Це проекти «Спільна культурна спадщина», «ROUA Bucovinei (Roots, People, Unity, Attractions – культурне коріння, люди і місця, єдність традицій, природні туристичні атракції Буковини)», «Info Bucovina (Розвиток туристичної індустрії в транскордонному контексті», «Історична та етнографічна спадщина – частина сталого розвитку туризму на Буковині». Популярними стають етнографічні свята й фестивалі за участі представників багатьох європейських країн.

Виявлення та популяризація етнокультурних ресурсів Буковини, на нашу думку, є: «передумовою успішної туристичної діяльності. Враховуючи все більший інтерес світової громади до принципів екологічності та сталого

розвитку територій, вважаємо етнографічний туризм вдалим втіленням нової концепції трьох трьох „L” („Landscape – Lore – Leisure”) – ландшафт, традиції, дозвілля, що прийшла на зміну концепції трьох „S” („Sun – Sea – Sand”) – сонце, море, пісок. Хоча нова концепція передбачає використання переважно природних туристичних ресурсів, не остання роль тут належить традиціям та їх адаптацією до сучасної туристичної індустрії у формі анімаційних програм» [3].

Туристсько-етнографічні можливості Буковини є важливою передумовою транскордонного туризму. Тому виявлення й співставлення центрів народних промислів, традиційних фестивалів і свят, етнографічних музеїв чи зразків унікальної буковинської архітектури по обидва боки кордону є вагомим кроком до створення маршрутів транскордонного туризму. Етнокультурний туризм, як подорож з метою ознайомлення і пізнання особливого культурного середовища з його етнокультурними особливостями – традиціями, ремеслами, побутом, культурою має зайняти гідне місце з-поміж інших видів пізнавального туризму.

Приклад організації етнокультурного туризму в місті Чернівці, зокрема, розглянутий у праці [5, с. 157-165], де проаналізовано етнічну структуру населення міста в різних часових зрізах та запропоновано ряд етноксогогенних об'єктів та подій до створення екскурсійних маршрутів. Це знайшло продовження в іншій праці з запропонованим екскурсійним маршрутом, який поєднав пам'ятки різних етнічних громад Чернівців: приміщення культурних товариств (українського, румунського, польського, німецького, єврейського), окремих культових споруд різних релігійних конфесій, пам'ятників. Маршрут протяжністю 5,5 км пішохідний і прокладений центральною частиною м. Чернівці з залученням 14 об'єктів показу та тривалістю екскурсії 3 години [6, с. 108].

Буковина розташована на транскордонній території двох держав: України (Північна) та Румунії (Південна). Цей поліетнічний регіон має багатовічну спільну історію. Щедра культурна спадщина формує передумови щодо

облаштування тут етнотуристичних маршрутів, до яких залучатимуться музеї, центри народних промислів, місця проведення етнічних свят та фестивалів.

Колорит своїх обрядів та звичаїв представники Північної Буковини внесли у загально визнані свята – «Від Різдва до Йордана», «Вихід на полонини», «Шовкова косиця», «Захарецький Гарчик», «Андріївські вечорниці», «Обнова-фест», Гуцульський фестиваль, «Букова віть», «Буковинські зустрічі», «Маланка-фест», день міста Чернівці.

Південна Буковина має багаторічний досвід проведення обрядових свят та фестивалів: «У годині коляди», «За прадідівською традицією», «Біля ялинки», фестиваль писанок та фестиваль форелі в с. Чокенешть, національний ярмарок гончарів та етно-фольклорний фестиваль «Пастуший аркан» (м. Редеуць), фестиваль середньовічного мистецтва (м. Сучава), свято міст Редеуць, Солка, Сучава.

Фестивалі, які відбуваються на Буковині, на наше переконання, демонструють яскраво виражену мультіетнічність регіону, якнайкраще відображають збереженість прадавніх традицій та обрядів. Це дає змогу урізноманітнити місцевий ринок туристичних послуг новим, якісним турпродуктом. Залучення до туристичних маршрутів місць проведення етнічних свят та фестивалів покращуватиме туристичну інфраструктуру регіону, роблячи його привабливішим транскордонним регіоном.

Для розвитку туризму як перспективного транскордонного напряму та галузі економіки Буковини необхідний пошук різноманітних засобів зацікавлення і приваблювання рекреантів, одним із них є етнокультурний туризм. Він набуває з кожним роком усе більшої популярності. Саме його об'єкти – історичні й етнографічні музеї, центри традиційних ремесел, фестивалі й етнографічні свята – важливі чинники створення наукового підґрунтя національно-культурному відродженню й розвитку Карпатського регіону та Буковини, ефективними засобами збереження його культурно-історичної спадщини та розвитку транскордонного етноекзогенного туризму.

1. *Винниченко І.* Єдність через різноманітність // Урядовий кур'єр. – 2010. – 9 лютого. – С. 9.
2. *Тертична Ю. В.* Етноксогоенний туризм як напрям етнічного туризму. Особливості етноксогоенного туризму // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова. Серія 4: Географія і сучасність. – 2015. – Вип.19 (33). – С. 227-233.
3. *Бучко Ж.* Етнотуристичні дослідження Буковини // Географія та туризм: Науковий збірник. – К.: Альтерпрес, 2010. – Вип. 6. – С. 154-158.
4. *Бучко Ж.* Буковина етнотуристична: можливості та тенденції для транскордонного туризму // Розвиток українського етнотуризму: проблеми та перспективи: Збірник матеріалів ІV Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (Львів, 25 лютого 2016 р.). – Львів: ЛІЕТ, 2016. – С. 37-42.
5. *Rudenko V., Dzhaman V., Buchko Z., Dzhaman Y., Mruchkovstyy P.* Theoretical-Methodological Basis for Studying the Preconditions of Ethnic Tourism in Multi-ethnic Urban Settlements. The Case of Chernivtsi City, Ukraine // Journal of Settlement and Spatial Planning. – Vol. 7, No. 2/2016, Cluj-Napoca, 2016. – P. 157-165.
6. *Бучко Ж.* Розробка міського тематичного маршруту «Чернівці етнотуристичні» // Міський туризм: реалії, виклики, перспективи. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – К.: Альфа-ПК, 2020. – С. 108-110.

Тищук Інна, Винниченко Ігор

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОТЕНЦІАЛ ОДЕЩИНИ ДЛЯ РОЗВОЮ ЕТНОКСОГЕННОГО ТУРИЗМУ

Один із найбільших (за площею) регіонів держави має й співмірний потенціал для розвитку цього виду туризму. Назвемо лише кількох відомих представників різних етносів, що мають тамтешнє походження, і які можуть стати «туристськими магнітами» не лише для своїх співвітчизників.

Міністер внутрішніх справ та військовий міністер Румунії, засновник Народної партії цієї ж держави, прем'єр-міністер Румунії (у 1918, 1920-21 та 1926-27 рр.), маршал Александру *Авереску* (1859-1938) народився в родині поміщика в с.Бабель (тепер с.Озерне Ізмаїльського району). Початкову освіту здобував у румунській православній гімназії в Ізмаїлі. У цьому ж місті розпочав службу в жандармерії. Відомий тим, що відмовився видати советській Росії Нестора Махно, який вимушений був шукати прихистку в Румунії [1].

Одеське коріння в політичного діяча, публіциста, засновника меншовизму Юлія *Мартова* (справжнє прізвище Цедербаум). Його дід, засновник перших у Російській імперії єврейських газет і журналів, Олександр Осипович стояв на чолі просвітницького руху в Одесі в 1850–1860 роках [2].